

אל תאבד את ה'ניצוץ בעיניים'

פרשת השבוע חוזרת על עצמה מידי שנה אך היא אף פעם לא משעממת: תמיד אנו מוצאים רעיון חדש, זווית שלא הכרנו ומבט אחר שלא העלנו בדעתנו מעולם. עלינו לאמץ את הגישה הזאת ולדאוג שהיהדות תהיה תמיד דבר חדש ומרענן.

כבר שמענו?

מסופר על יהודי שהגיע לעיירה בערב שבת שעה קלה לפני הדלקת נרות, הוא חיפש מקום כדי לקשור אליו את הסוס שלו למשך השבת. הוא פנה ליהודי הראשון שפגש ושאל אותו אולי הוא יכול למצוא לו מקום טוב לקשור את הסוס? היהודי התנצל ואמר לו שאין לאל ידו לעזור לו. הוא ניגש ליהודי שני וקיבל תשובה זהה. בסופו של דבר הציע לו מישהו: אני מציע לך לגשת אל הרב, הוא בוודאי יוכל לעזור לך! "מדוע עלי לפנות בנושא זה אל הרב, במה הוא כבר יכול לסייע לי?" שאל האורח. "משום מה? משיב לו איש שיחו? הרב מצליח לקשור כל דבר לפרשת השבוע?"

למעשה מדובר בבדיחה עצובה, והסיבה שהרב צריך לעשות זאת היא מפני שבכל שנה אנחנו קוראים שוב את אותו סיפור.

בנוהג שבעולם, אדם קורא ספר ולאחר שהוא מסיים אותו הוא עובר לספר הבא. אם הוא נהנה מן העלילה בסיפור הוא עשוי לקרוא בו שוב, אבל בסופו של דבר הוא מחפש דבר חדש שיעורר בו עניין. הדברים נכונים הרבה יותר לגבי לימוד: אתה לומד משהו עד שהדברים בהירים ומובנים לך היטב, ואז אתה מעוניין להתקדם ולהתחיל ללמוד נושא חדש. לעולם אינך לומד את אותו ספר שוב ושוב במשך שנים רבות, כדי לא להשתעמם. אם המורה ילמד את תלמידי כיתה ב' את החומר שהם למדו בכיתה א' המורה יפוטרו מתפקידו. במשך כל ימי חיינו אנו מעוניינים כל העת ללמוד דברים חדשים.

כל זה נכון עד שמגיעים לפרשת השבוע. בכל שנה אנחנו קוראים את אותו סיפור, וגם השבוע אנו קוראים שוב את הסיפור הידוע שרובנו כאן בבית הכנסת מכירים היטב. הקב"ה אמר למשה לדבר אל הסלע, והסלע יוציא מים ומשה רבינו במקום לדבר אל הסלע בחר להכות אותו, ולכן הוא נענש ולא נכנס לארץ ישראל.

כל ילד ב'חדר' מכיר את הסיפור הזה, ובכל שנה ושנה כשמגיעים לפרשת חוקת אנו קוראים את הסיפור הזה לכל פרטיו.

ישנו סיפור מפורסם על אשה פלונית שבאה לבית הכנסת והאזינה בשעת קריאת התורה לסיפור על מכירת יוסף. לבה של האשה נשבר בקרבה, ומגודל הרחמנות על יוסף היא החלה להתייפח בקול גדול. בשנה הבאה שוב קראו את הסיפור של יוסף, אך הפעם היא לא הראתה שום רגש של חמלה כלפי יוסף. פנתה אליה שכנתה בעזרת הנשים ואמרה לה: רעבעצין, וכי השנה את לא מרחמת על יוסף? ענתה האשה: תשמעי, שנה שעברה הוא הלך לבקר את האחים שלו והוא נכווה, מי ביקש ממנו ללכת שוב?

תורה חדשה

כל אחד מאיתנו מכיר את קריאת שמע. בפרשה הראשונה אנו אומרים: "ואהבת את ה' אשר אנכי מצוך היום". מה פירוש המילה "היום", וכי היום הקב"ה מצוה אותנו, הלא הציווי הזה נאמר לפני יותר משלושת אלפים ושלוש מאות שנה?! אומר רש"י בפרשת ואתחנן: "לא יהיו בעיניך כדיוגטמא ישנה שאין אדם סופנה אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה" (דברים ו, ו). רש"י אומר שאדם צריך לחוש תדיר שהתורה היא כמו 'חדשות' עדכניות וטריות, שכולם מקשיבים להן בהתלהבות ומתוך עניין רב, כך מוטל על יהודי לחוש ולהרגיש כאילו התורה ניתנה היום.

הרעיון הזה חוזר על עצמו גם בפרשה השניה של שמע: על הפסוק "והיה אם שמוע תשמעו" מצוה אתכם היום", אומר רש"י את אותו רעיון במילים דומות: "שיהיו עליכם חדשים כאילו שמעתם בו ביום" (דברים י"א, י"ג). אדם צריך להרגיש כאילו היום הוא שמע זאת לראשונה.

אבל אם נתבונן קמעה מבחינה מעשית נראה שהדברים אינם קלים ליישום, שהרי בפועל מדובר, נניח, באדם בן חמישים ששמע את הסיפור הזה בעברו לפחות חמישים פעמים, אם לא מאה וחמישים פעמים, וכיצד ניתן לומר לו שעליו לחוש שהוא שומע זאת עתה בפעם הראשונה? תארו לעצמכם שהרב מגיע ואומר: היום אני יגיד לכם את אותה הדרשה שאמרתי בשנה שעברה, אבל רצוני שתרגישו כאילו זוהי הפעם הראשונה שאתם שומעים אותה מפי! הרי היו רוגמים את הרב שמשחזר את דרשותי² ובכלל, הרי התורה היא, כידוע, תורת אמת, ובלתי אפשרי לומר שהיא מעודדת אנשים לשחק ב'כאילו'.

אף פעם לא משעמם

התשובה היא פשוטה: בפרשת השבוע ישנו מאפיין מיוחד שלא מוצאים כמותו בשום מקצוע אחר. ככל שלומדים את הפרשה שוב ושוב, הרי בכל פעם מגלים בה משהו מחודש שלא שמו לב אליו קודם לכן. רואים בחוש שיהודי לומד פרשת השבוע הוא מוצא בכל פעם פירושים חדשים שהוא לא שם לב אליהם עד הלום. בכל שבוע הוא מגלה עומק חדש, אם בכללות הסיפור של הפרשה, או בפסוק מסוים, שעד עצם היום הזה³ למרות שהוא למד את אותה פרשה מיום עמדו על דעתו⁴ הוא לא שם לב אליהם, והוא מגלה דברים חדשים לגמרי (ראה 'התוועדויות' תשמ"ו ח"א עמ' 945 ועמ' 959, תשד"מ ח"ד עמ' 4594).

זוהי אפוא הסיבה שכל היהדות סובבת סביב פרשת השבוע; המדרש נכתב כפירוש לפרשת השבוע, ספר הזוהר נכתב גם הוא כפירוש לפרשת השבוע, ולמעשה כל היהדות מורכבת מסיפורי התורה בפרשת השבוע. גדולי ישראל במשך כל הדורות למדו ולימדו שוב ושוב את פרשת השבוע והעלו תמיד פנינים חדשים שלא גילו אותם קודם לכן.

את אותה התופעה אנו מוצאים גם אצל מקבל התורה, משה רבינו. בסוף פרשת וזאת הברכה, בשעה שהתורה מתארת את משה רבינו היא אומרת "ומשה בן מאה ועשרים שנה במותו לא כהתה עינו ולא נס ליחה" (דברים

ל"ד, ז). הפירוש הוא שבמשך כל ימי חייו הוא תמיד היה חי, רענן, מעניין ורלוונטי, הוא מעולם לא איבד את "החיוניות" שלו, תמיד היה לו את ה'ניצוץ' בעיניים שמאפיין אדם חי ותוסס. עד היום כאשר רוצים להגדיר בעברית אדם פלוני שלא איבד את החיוניות שלו מבטאים זאת: "לא נס ליחו".

את התופעה הזאת ראינו אצל הרבי שמעולם לא נתן ליהדות להפוך לדבר ישן ומשעמם, תמיד הוא יצא במבצעים חדשים, וכל הזמן הגה רעיונות חדשים, להדליק מנורות חנוכה בחוצות הערים או "תהלכות ל"ג בעומר". עוד לפני שהספיקו להתאושש מהמבצע הקודם, הוא כבר "הנחית" על כולם מבצע חדש, "גזרה חדשה", והמטרה היתה אחת: שהיהדות לא תהפוך לדבר ישן, יבש ואפרורי חלילה.

זהו למעשה התפקיד של כל הורה בביתו, עליו להגיע הביתה בכל פעם עם רעיון חדש, משחק חדש, או אפילו שגעון חדש, העיקר שבבית תשרה תמיד חיות וחיוניות בכל הקשור לנושא יהודי.